

Π.Α.Πάντος

**ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
(OUTLINE OF ARCHAEOLOGY AND ARCHAEOLOGICAL PROFESSION IN GREECE)**

Η μέριμνα για τις αρχαιότητες στην Ελλάδα εκδηλώθηκε και πριν ακόμη από την δημιουργία του νέου ανεξαρτήτου ελληνικού κράτους (1830). Η χώρα υπέστη εκτεταμένες διαρπαγές και λεηλασίες των πολιτιστικών της θησαυρών ήδη από τα χρόνια της ρωμαϊκής κατακτήσεως, στα νεότερα όμως χρόνια το συλλεκτικό πάθος που γεννήθηκε σε πολλούς ηγεμόνες και ευγενείς οδήγησε σε αποστολές που με ή χωρίς το κάλυμμα των ερευνών οδήγησαν στην λεηλασία αρχαιολογικών χώρων και μνημείων. Μέχρι και τις αρχές του 20^{ου} αι. τα μεγάλα μουσεία της δυτικής Ευρώπης στο Λονδίνο, Παρίσι, Βερολίνο, Μόναχο κλπ. εμπλουτίζονται από τις διαρπαγές αυτές στις ελληνικές χώρες, ενώ τον 20^ο αι. προστίθενται και τα μουσεία των ΗΠΑ.

Οι Έλληνες δεν έμειναν απαθείς απέναντι στην προσπάθεια αυτή απογυμνώσεως της χώρας τους από την προγονική τους κληρονομιά. Ο Αδαμάντιος Κοραής, λόγιος του Ελληνικού Διαφωτισμού της διασποράς, σε υπόμνημά του προς το Οικουμενικό Πατριαρχείο προτείνει μέτρα για την καταγραφή των μνημείων και των αρχαιοτήτων από τις κατά τόπους εκκλησιαστικές αρχές στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και το 1813 ιδρύεται στην Αθήνα η “Φιλόμουσος Εταιρεία”. Κατά την διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασεως (1821-1829) οι κυβερνήσεις δεν αμέλησαν να λάβουν μέτρα για τις αρχαιότητες. Διάταγμα της 10^{ης} Φεβρ. 1825 ορίζει την περισυλλογή και φύλαξή τους σε σχολεία και άλλο της 22^{ας} Φεβρ. 1826 προβλέπει μέτρα για την εξασφάλιση των μνημείων των Αθηνών. Το ΙΗ' άρθρο του Συντάγματος της Γ' Εθνοσυνέλευσης της Τροιζήνος ορίζει ότι “ο Διοικητής χρεωστέι να φροντίζει να μην πωλώνται ή να μην μεταφέρονται εκτός της Επικρατείας αι Αρχαιότητες”. Ο κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας με διαταγή του (αριθ.2400/12.5.1828) απαγορεύει την εξαγωγή αρχαιοτήτων και στις 21.10.1829 ιδρύει το “Εθνικόν Μουσείον Αιγίνης” με πρώτο Έφορο τον Ανδρέα Μουστοξύδη, στον οποίο οφείλεται η εγκύκλιος αριθ.953/23.6.1829 για τις αρχαιότητες (8 άρθρα), στην ουσία προσχέδιο αρχαιολογικού νόμου.

Με την εκλογή του Όθωνος ως βασιλέως της Ελλάδος στο ανεξάρτητο πλέον νεοελληνικό κράτος, αρχίζει η συστηματική προσπάθεια προστασίας των αρχαιοτήτων και των μνημείων. Με το διάταγμα της 3/15.4.1833 ιδρύεται η αρχαιολογική υπηρεσία ως μέρος του Υπουργείου Παιδείας και με τον νόμο της 10/22.5.1834 της Αντιβασιλείας του Όθωνος, έργο του G.L.von Mauger, θεσπίζεται ο πρώτος αρχαιολογικός νόμος, νόμος πρωτοποριακός σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Ο νόμος αυτός διακηρύσσει ότι “όλαι αι εντός της Ελλάδος αρχαιότητες, ως έργα των προγόνων του Ελληνικού λαού, θεωρούνται ως κτήμα εθνικόν όλων των Ελλήνων”. Ο νόμος ορίζει τα θέματα ιδιοκτησίας των αρχαιοτήτων υπό του Κράτους, της δηλώσεως των νεωστί ανακαλυπτομένων αρχαιοτήτων, των ανασκαφών, της διαθέσεως και χρήσεως των αρχαιοτήτων, της ιδρύσεως μουσείων, των αρμοδιοτήτων του Γενικού Εφόρου Αρχαιοτήτων και των χρονικών ορίων της προστασίας, που τίθενται στο τέλος του μεσαιώνος (το οποίο όπως ερμηνεύθηκε δικαστικώς τίθεται συμβατικώς για την Ελλάδα στο έτος 1453, έτος της αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως και τέλους της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας).

Ο νόμος του 1834 διατηρήθηκε σε ισχύ μέχρι το 1899, οπότε ψηφίσθηκε ο ν.ΒΧΜς(2646), ο δεύτερος αρχαιολογικός νόμος της χώρας, με τον οποίο εισήχθη η πλήρης ιδιοκτησία του Κράτους επί όλων ανεξαιρέτως των αρχαιοτήτων και το δικαίωμα αυτού να αφαιρή αναγκαστικώς έναντι αμοιβής την κατοχή οιοδήποτε σημαντικού αρχαίου. Ο νόμος

αυτός συμπληρώθηκε αμέσως με σειρά διαταγμάτων που καθώρισαν λεπτομερώς τις διαδικασίες δηλώσεως εξαγωγής και εισαγωγής αρχαίων, εμπορίας αρχαίων εντός του Κράτους, πωλήσεως και εξαγωγής απομιμημάτων αρχαίων και αντιτύπων, εκτελέσεως ανασκαφών, αποζημιώσεως και αμοιβής εις τους ιδιοκτήτας και ευρέτας αρχαίων κλπ.

Η προστασία των κινητών έργων καλλιτεχνικής και ιστορικής αξίας επεξετάθη έως το 1830, έτος της ιδρύσεως του νέου κράτους, με δύο νόμους του 1914 και του 1921, και το ίδιο έγινε για τα ακίνητα μνημεία της περιόδου αυτής (1453-1830) με νόμο του 1921.

Το 1932 (κωδικοποιημένος νόμος 5351/1932) έγινε η τρίτη σημαντική μεταβολή στην αρχαιολογική νομοθεσία, κυρίως λόγω των παρεμβάσεων των συλλεκτών στην τότε κυβέρνηση. Οι βασικές διατάξεις του νόμου του 1899 παρέμειναν, όμως αναγκαστική απόκτηση δηλουμένων αρχαίων από το Κράτος έναντι αποζημιώσεως επιτρεπόταν πλέον σε περίπτωση δηλώσεως από εμπόρους αρχαιοτήτων. Προστέθηκαν όμως σημαντικές διατάξεις για την προστασία των αρχαιοτήτων και διευθετήθηκαν τα θέματα των ανασκαφών από όλους τους φορείς.

Με τον νόμο 1469/1950 ετέθησαν υπό κρατική προστασία τα πολιτιστικά αγαθά, κινητά και ακίνητα, **μεταγενέστερα του 1830**, τα οποία εχαρακτηρίζοντο με υπουργική απόφαση ως μνημεία ή ως έργα τέχνης που χρειάζονται ειδική κρατική προστασία.

Στο Σύνταγμα της Ελληνικής Δημοκρατίας (1975) ορίζεται ότι *ειδικοί όροι ιδιοκτησίας και διαθέσεως* ισχύουν για τους αρχαιολογικούς χώρους και τους αρχαιολογικούς θησαυρούς (άρθρο 18 § 1) και τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και στοιχεία τίθενται υπό την προστασία του Κράτους, ενώ νόμος καθορίζει τον τρόπο και το είδος της αποζημιώσεως των πολιτών για τους περιορισμούς που η προστασία αυτή συνεπάγεται (άρθρο 24 § 6).

Ο κωδικοποιημένος νόμος 5351/1932 έμελλε να ισχύσει μέχρι του 2002, οπότε αντικατεστάθη από τον νόμο 3028/2002 *“για την προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς εν γένει”*¹. Ο τέταρτος αυτός από του 1834 αρχαιολογικός νόμος της χώρας καλύπτει το σύνολο της πολιτιστικής κληρονομιάς, από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερα, με εσωτερικές χρονολογικές διακρίσεις που διαφοροποιούν και τον βαθμό της προστασίας. Διατηρείται η ιδιοκτησία του Κράτους επί κινητών και ακινήτων αρχαίων χρονολογούμενων μέχρι του 1453, ενώ επανέρχεται ο κανών της αναγκαστικής αποκτήσεως από το κράτος των αξιολόγων δηλουμένων αρχαίων. Τα θέματα των συστηματικών, δοκιμαστικών και σωστικών ανασκαφών ρυθμίζονται λεπτομερώς, ενώ λαμβάνεται πρόνοια ενσωματώσεως των υποχρεώσεων που έχει αναλάβει η χώρα με την κύρωση των σχετικών διεθνών και ευρωπαϊκών συμβάσεων, οι διατάξεις των οποίων - κατά ρητή συνταγματική επιταγή - έχουν από της κυρώσεως ηυξημένη τυπική ισχύ. Ο νέος νόμος εισάγει επίσης βαρύτερες κυρώσεις για μία σειρά ποινικών αδικημάτων σχετικών με τα μνημεία και τα πολιτιστικά αγαθά. Πρόκειται για μία αρκετά προωθημένη νομοθεσία στον τομέα της προστασίας και της διαχειρίσεως της πολιτιστικής κληρονομιάς, η οποία συνεχώς συμπληρούται με την έκδοσι σειράς προεδρικών διαταγμάτων και υπουργικών αποφάσεων για διάφορα επί μέρους θέματα.

¹ See http://www.unesco.org/culture/natlaws/media/pdf/greece/gre_law_3028_engtof.pdf

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Η ελληνική **Αρχαιολογική Υπηρεσία** ιδρύθηκε, όπως ελέχθη, το **1833**, είχε επικεφαλής τον Γενικό Έφορο Αρχαιοτήτων και προσωπικό τους κατά τόπους Εφόρους και Επιμελητές Αρχαιοτήτων. Σημαντική βοήθεια στην υπηρεσία παρέσχε, ιδίως κατά τον 19^ο αι., η *εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία*, η οποία ιδρύθηκε το **1837** και στις περιοδικές και άλλες εκδόσεις της οποίας (*Αρχαιολογική Εφημερίς*, *Πρακτικά της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας* κλπ.) δημοσιεύονται έκτοτε τα νέα ευρήματα των ανασκαφών της και αρχαιολογικές μελέτες. Το ανασκαφικό και εκδοτικό έργο της Εταιρείας παραμένει μέχρι σήμερα σημαντικό.

Το 1846 ιδρύθηκε η *Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή των Αθηνών*, το πρώτο **ξένο αρχαιολογικό ίδρυμα** στην Ελλάδα, το 1874 το *Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο*, το 1881 η *Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών*, το 1886 η *Βρετανική Αρχαιολογική Σχολή*, το 1908 το *Αυστριακό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο* και το 1909 η *Ιταλική Αρχαιολογική Σχολή*. Τα ξένα αυτά ιδρύματα διενήργησαν, και διενεργούν μεγάλες ανασκαφές σε σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους. Νέες ξένες σχολές και ινστιτούτα προστετέθησαν μετά τον 2^ο παγκόσμιο πόλεμο (Σουηδική, Ελβετική, Βελγική, Καναδική, Ολλανδική κλπ.), ώστε σήμερα ο αριθμός τους ανέρχεται σε δέκα οκτώ.

Αρχαιολογική δραστηριότητα αναπτύσσουν επίσης και τα *Τμήματα Ιστορίας – Αρχαιολογίας* των ελληνικών πανεπιστημίων. Σήμερα τέτοια τμήματα έχουν τα Πανεπιστήμια Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Ιωαννίνων, Κρήτης, Θεσσαλίας και Πελοποννήσου. Τα Τμήματα αυτά χορηγούν ύστερα από σπουδές (4) ετών πτυχίο Ιστορίας – Αρχαιολογίας, με κατευθύνσεις Ιστορία ή Αρχαιολογία, και αυτό είναι το βασικό προσόν προκειμένου να προσληφθή κανείς, συνήθως κατόπιν διαγωνισμού, ως μόνιμος αρχαιολόγος στην Αρχαιολογική Υπηρεσία. Αρχαιολογικά μαθήματα περιλαμβάνει και το πρόγραμμα σπουδών άλλων πανεπιστημιακών τμημάτων, όπως το Τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου (Κέρκυρα), το Τμήμα Ιστορίας – Εθνολογίας του Πανεπιστημίου Θράκης (Κομοτηνή), τα Τμήματα Μεσογειακών Σπουδών (Ρόδος) και Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας (Μυτιλήνη) του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Η **Αρχαιολογική Υπηρεσία** διαριζείτο πάντοτε στην κεντρική υπηρεσία του Υπουργείου (Παιδείας μέχρι του 1958, Προεδρίας της Κυβερνήσεως μέχρι του 1971, Πολιτισμού μέχρι σήμερα) και στις περιφερειακές υπηρεσίες, τις Εφορείες Αρχαιοτήτων, οι οποίες αποτελούν και τον κύριο εκτελεστικό βραχίονα της υπηρεσίας, ιδίως μετά το 1911.

Με την αναδιοργάνωση του 2003 η *Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς* του Υπουργείου αποτελείται από τις *Διευθύνσεις*

- Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων,
- Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων,
- Μουσείων, Εκθέσεων & Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων,
- Εθνικού Αρχείου Μνημείων,
- Συντήρησης Αρχαίων και Νεωτέρων Μνημείων,
- Απαλλοτριώσεων και Ακίνητης Περιουσίας,
- Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, καθώς και το
- Κέντρο Λίθου.

Μία νέα Διεύθυνση -*Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών*, με αρμοδιότητες στην καταπολέμηση της αρχαιοκαπηλείας και στην αναζήτηση και

ανάκτηση παρανόμως εξαγομένων αρχαιοτήτων πρόκειται να προστεθή στις ανωτέρω, σύμφωνα με σχέδιο νόμου που ανεκοίνωσε το ΥΠΠΟ².

Στην Γενική Δ/ση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς υπάγονται, σε περιφερειακό επίπεδο,

- τριάντα εννέα (39) Εφορείες Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων,
- είκοσι οκτώ (28) Εφορείες Βυζαντινών Αρχαιοτήτων,
- επτά (7) μεγάλα μουσεία (Εθνικό Αρχαιολογικό, Βυζαντινό & Χριστιανικό, Νομισματικό, Επιγραφικό, Αρχαιολογικό Θεσσαλονίκης, Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης, Αρχαιολογικό Ηρακλείου Κρήτης, Ασιατικής Τέχνης Κερκύρας),
- έξι (6) αρχαιολογικά ινστιτούτα (Μακεδονικών και Θρακικών Σπουδών, Θεσσαλικών Σπουδών, Πελοποννησιακών Σπουδών, Ηπειρωτικών Σπουδών, Κρητολογικών Σπουδών, Αιγαιακών Σπουδών),
- δύο (2) Εφορείες Παλαιοανθρωπολογίας - Σπηλαιολογίας,
- η Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων και
- η Εφορεία Αρχαιοπωλείων και Ιδιωτικών Αρχαιολογικών Συλλογών.

Συγχρόνως στην κεντρική υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού υπάρχει η Γενική Διεύθυνση Αναστήλωσης, Μουσείων και Τεχνικών Έργων με οκτώ (8) διευθύνσεις, στην οποία υπάγονται - σε περιφερειακό επίπεδο - δύο (2) Εφορείες Νεωτέρων Μνημείων και δώδεκα (12) Υπηρεσίες Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων. Οι μονάδες αυτές είναι αρμόδιες για τα μείζονα αναστηλωτικά έργα στα μνημεία όλων των περιόδων, τα κτηριακά έργα μουσείων και για την προστασία των νεωτέρων μνημείων μετά το 1830, και στελεχώνονται κυρίως με τεχνικό προσωπικό.

Γνωμοδοτικά όργανα του Υπουργείου Πολιτισμού είναι το **Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο**, το **Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων**, τα **Τοπικά Συμβούλια Μνημείων** (ένα τουλάχιστον ανά διοικητική περιφέρεια) και το **Συμβούλιο Μουσείων**. Το αρχαιότερο και πιό σημαντικό από τα όργανα αυτά είναι το *Αρχαιολογικό Συμβούλιο* (όπως ονομάσθη το 1911, προηγουμένως [1834-1911] εκαλείτο *Αρχαιολογική Επιτροπή*). Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο και τα Τοπικά Συμβούλια Μνημείων γνωμοδοτούν στις περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος.

Το έργο του Υπουργείου Πολιτισμού στον τομέα των αρχαιοτήτων υποστηρίζεται από τρία νομικά πρόσωπα εποπτευόμενα από αυτό. Το **Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων** (ΝΠΔΔ) συλλέγει όλα τα έσοδα των αρχαιολογικών χώρων και κρατικών μουσείων της χώρας και τα διαθέτει για τις απαλλοτριώσεις που γίνονται για αρχαιολογικούς σκοπούς, για τα λειτουργικά έξοδα των Εφορειών Αρχαιοτήτων και των Μουσείων και για την δημοσίευση των αρχαιολογικών δημοσιευμάτων. Η Διεύθυνση Δημοσιευμάτων του ΤΑΠΑ εκδίδει το *Αρχαιολογικόν Δελτίον*, κύριο όργανο της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας [1915-1933, 1960-], όπου κατ'έτος δημοσιεύονται τα αποτελέσματα των ερευνών της, τα *Αρχαιολογικά Ανάλεκτα εξ Αθηνών*, αρχαιολογικές μονογραφίες και αρχαιολογικούς οδηγούς. Το ΤΑΠΑ παράγει επίσης και πωλεί αυθεντικά αντίγραφα των μουσείων, στο εμπόριο των οποίων δραστηριοποιείται και ο **Οργανισμός Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού** (θυγατρική ΑΕ του ΤΑΠΑ). Το *Ταμείο Διαχείρισης Πιστώσεων για την Εκτέλεση Αρχαιολογικών Έργων* (Ν.Π.Ι.Δ.) διαχειρίζεται τις πιστώσεις μεγάλων διεπιστημονικού χαρακτήρος έργων συντηρήσεως, αναστηλώσεως και αναδείξεως των μνημείων και των αρχαιολογικών χώρων. Τα έργα

² See www.culture.gr/war/g_10938.doc

αυτά, η εκτέλεση των οποίων ανατίθεται στο Ταμείο με υπουργική απόφαση, εποπτεύονται από ειδικές Επιστημονικές Επιτροπές.

Σύμφωνα με το οργανόγραμμα του 2003 στην Αρχαιολογική Υπηρεσία προβλέπονται (1106) οργανικές θέσεις αρχαιολόγων που κατανέμονται στις ειδικότητες [α] Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων και [β] Βυζαντινών – Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων. Από αυτούς 91 προβλέπονται για την κεντρική υπηρεσία και 1015 για τις περιφερειακές. Προβλέπονται επίσης δώδεκα (12) θέσεις Αρχαιολόγων-Μουσειολόγων, ενώ αρχαιολόγοι μπορούν να προσληφθούν και στον κλάδο Ιστορικών της Τέχνης του Υπουργείου.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

Hellenic Ministry of Culture

1. Hellenic Ministry of Culture : www.culture.gr
2. Central Archaeological Council: http://www.yppo.gr/0/kas/kas_gr.jsp
3. Hellenic Cultural Organization: www.hch.culture.gr
4. Archaeological Receipts Fund: www.tap.gr
5. Finance Management Fund for Archaeological Projects: <http://skopas.culture.gr>
6. Hellenic Ministry of Culture – Operational Programme “2000-2006” : http://ep.culture.gr/pol/e_pageindex.aspx
7. Service for the Conservation of the Acropolis` Monuments : <http://ysma.culture.gr/index.html>

Cultural Organizations active in Archaeology

8. The Archaeological Society at Athens : www.archetai.gr
9. Benaki Museum : www.benaki.gr

Greek Universities - Departments teaching Archaeology

10. University of Athens - Department of Archaeology and History of Art : <http://archaeology.arch.uoa.gr>
11. University of Thessaloniki – Department of History and Archaeology : www.auth.gr/hist_arch
12. University of Ioannina – Department of History and Archaeology : www.uoi.gr
13. University of Crete – Department of History and Archaeology : www.history-archaeology.uoc.gr
14. University of Thessaly – Department of History, Archaeology and Social Anthropology : www.ha.uth.gr
15. University of Peloponnese – Department of History, Archaeology and Management of Cultural Heritage : <http://kalamata.uop.gr/~hamccd/>
16. University of Thrace – Department of History and Ethnology : www.duth.gr
17. University of Aegean – Department of Mediterranean Studies : www.rhodes.aegean.gr/tms/
18. Ionian University – Department of History : www.ionio.gr/history

Foreign Archaeological Schools or Institutes in Greece

19. American School of Classical Studies at Athens : <http://www.ascsa.edu.gr>
20. Australian Archaeological Institute at Athens : <http://www.aia.chass.usyd.edu.au>
21. Austrian Archaeological Institut at Athens : <http://www.oeai.at>

22. Belgian Archaeological School in Greece : <http://www.kmkg-mrah.be>
23. British School of Archaeology : <http://www.bsa.gla.ac.uk>
24. French Archaeological School : <http://www.efa.gr>
25. German Archaeological Institute : <http://www.dainst.org>
26. Swiss Archaeological School : <http://www.unil.ch/esag>
27. Danish Institute at Athens : <http://www.diatathens.com>
28. Irish Institute of Hellenic Studies : <http://www.ucc.ie/iihsa>
29. Italian Archaeological School of Athens : <http://www.scuoladiatene.it>
30. Canadian Archaeological Institute : <http://www.caia-icaa.gr>
31. Norwegian Institute of Athens : <http://www.norwinst.gr>
32. Dutch Institute of Athens : <http://www.nia.gr>
33. Swedish Archaeological Institute : <http://www.sia.gr>
34. Finnish Institute of Athens : <http://www.finninstitute.gr>

Information on Legislation concerning Antiquities

35. Hellenic Society for Law and Archaeology: <http://www.law-archaeology.gr>